СВОБОДА SVOBODA

УКРАЇНСЬКИЙ ЩОДЕННИК UKRAINIAN DAILY

РІК LI. Ч. 106. Джерзі Ситі, Н. Дж., середа, 2-го червня 1943. No. 106. Jersey City, N. J., Wednesday, June 2, 1943. VOL. LI.

ТРИ ЦЕНТИ В ЗЛУЧЕНИХ ДЕРЖАВАХ АМЕРИКИ. ПЯТЬ ЦЕНТІВ ЗА ГРАНИЦЕЮ ЗЛУЧЕНИХ ДЕРЖАВ АМЕРИКИ. Тел. „Свободи": BErgen 4-0237. — Тел. У. Н. Союзу: BErgen 4-1016 4-0807 THREE CENTS IN THE UNITED STATES OF AMERICA. FIVE CENTS ELSEWHERE.

МАЙНЕРИ ВИХОДЯТЬ НА СТРАЙК, ЖАДАЮТЬ НОВОЇ УМОВИ

ВАШИНГТОН. — Виконуючи свою погрозу, що „без контракту не буде праці", юнія Юнайтед Майн Воркерс оф Америка не продовжила „перемиря" в майнах, і майнери мягкого вугля зачали виходити на страйк.

Наради між юнією Юнайтед Майн Воркерс та власниками копалень магкого вугля не дали ніяких успіхів, бо власники відмовилися дати денну підвишку $2.00, як компроміс на жадання майнерів заплати за час „від брами, до брами"

ПРИСЯГА АРМІЇ НА ГРОБІ „НЕЗНАНОГО ЖОВНІРА"

АРЛИНГТОН. — Ґенерал Б. В. Сомервел у своїй промові над могилою „Незнаного Жовніра" зложив таке приречення від імені армії: „Будемо продовжувати війну без огляду на всі перешкоди, поки справедливість, чесність і людська свобода не будуть привернені в цілому світі."

ПРОТЕСТУЮТЬ ПРОТИ ЗДЕРЖАННЯ ПРАЦІ.

КЕМДЕН (Ню Джерзі). — Поверх пять тисяч робітників заклали протест проти здержання праці в корабельних ярдах Ню Йорк Шіпбілдінґ Корпорейшен. Працю здержано, як каже заряд ярду, з причини недостачі матеріялів.

ПРОДУКЦІЯ СИНТЕТИЧНОЇ ҐУМИ ЗРОСТАЄ.

БАТОН РУЖ (Луізіяна). — В нових фабриках синтетичної ґуми продукція ґуми вже доходить до 75,000 тон річно. В мирних часах це покрилоб восьму частину запотребовання ґуми в Злучених Державах.

ІНТЕРНОВАНІ ЯПОНЦІ МАЮТЬ ДОБРИЙ ХАРЧ.

ВАШИНГТОН. — Комісія Даєса подає, що 85,000 інтернованих японців мають чи не найкращий харч з поміж усього цивільного населення світу.

НА ПОМІЧ ПОВОДЯНАМ.

ВАШИНГТОН. — Федеральний уряд призначив окремі фонди на допомогу поводянам в середньозахідних стейтах. Ця допомога буде дана наперед у формі харчів, мешкання й медичної опіки для бездомних родин; а потім уряд дасть фонди на відбудови понищених доріг та на привернення назад засівних піль для воєнної продукції харчів.

НОВИЙ ПЛЯН ЗАКУПНА ДЕРЖАВНИХ БОНДІВ.

ВАШИНГТОН. — Секретар скарбу заявив, що в майбутньому методи щадження на закупно воєнних бондів будуть змінені. Зогляду на цріст національного приходу до суми 140 біліонів, каже секретар скарбу, для кожного підприємства буде назначена державним скарбом певно означена сума, яку треба буде зібрати від робітників, на закупно воєнних бондів.

РЕПУБЛИКАНСЬКА КОМІСІЯ ДЛЯ ПОВОЄННИХ ПЛЯНІВ.

ВАШИНГТОН. — Предсідник республиканського краєвого омітету Г. Е. Спенґлер заявив, що республиканська партія назначила комісію з 49 „виборних" членів, яка має випрацювати плян повоєнної розбудови та предложити його наступній конвенції.

НОВИЙ ПРЕМІЄР АЛЬБЕРТИ.

ЕДМОНТОН (Канада). — Наймолодшим преміером в Канаді є новий премієр провінції Альберти Е. Менінґ. Має тільки 34 роки, але вже занимав високі державні уряди.

ЗРІСТ ПРОДУКЦІЇ НЕ ВИСТАРЧАЄ, КАЖЕ ХАРЧОВА КОНФЕРЕНЦІЯ.

ГАТ СПРІНҐЗ. — У внесеннях Міжнародньої Харчової Конференції, яка продовжує тут свої наради, сказано, що зріст повоєнної харчової продукції не принесе сам собою здійснення тези Атлянтійського Чартеру", а саме „свободи від недостатків". До цього треба, щоби народи були вільні від вічної тревоги перед аґресією.

ФАРМЕРИ НА ПЕРШОМУ МІСЦІ.

ВАШИНҐТОН. — Воєнна Рада Продукції подає, що фармери матимуть право закуповувати потрібні їм вироби до суми $25 на звичайну фармерську посвідку, що фармер цих виробів потребує до праці на фармі. Рада воєнної Продукції вичисляє 178 таких виробів.

ВИМОГИ ПОВОЄННОЇ ВІДБУДОВИ.

СВАРТМОР (Па.). — На закінченню шкільного року в Свартмор Каледж, заявив Г. Г. Лімен, директор офісу Форейн Реліф енд Регабілітейшон, що по війні треба буде „виживити", одягнути, та дати мешкання 500 міліонам людей, які тепер під режімом держав Осі. Обєднані держави, казав Лімен, виказали охоту до кооперації в плянах міжнародної допомоги.

Приготовляємо Наступ на Всіх Боєвих Фронтах— Каже Директор Бирнс

СПАРТАНБУРГ, Савт Каролайна. — У своїй промові до населення рідного міста заявив Дж. Ф. Бирнс, директор Воєнної Мобілізації, що в Злучених Державах вже збудовано 100 тисяч літаків, а до кінця цего року буде викінчена будова „дво-океанової" фльоти. Протягом останних 12 місяців, казав директор Бирнс, ми збудували 1,000 вантажних кораблів та 100 нафтовозів. Від 1940 р., казав він, ми випродукували поверх 100 тисяч протилетунських гармат, 2,225,000 машинових крісів та 49 міліонів бомб.

Тепер, зазначив директор Бирнс, „Ми підготовляємось до наступу не на однім фронті, але до багатьох наступів, на різних фронтах так в Европі, як і на Тихому океані.

ПІДСЕКРЕТАР ВЕЛЕС—ЗА МІЖНАРОДНИЙ СУД ТА МІЛІЦІЮ

ДУРГЕМ, Норт Каролайна. — На закінченню шкільного року в Норт Каролайна Каледж фор Ніґрос заявився підсекретар стейту С. Велес за створенням міжнародного суду та міжнародної міліції для вдержання мира. Щоби війна не повторилась, треба буде, казав Велес, вести точну контролю над зброєнням та економічно-фінансовими справами, як рівнож визнати в практиці засаду суверенної рівности усіх держав. З цим, казав підсекретар Велес, мусить теж бути визнана засала, що кожен нарід має право стати незалежним, як що він цього бажає. Висказ „расова і релігійна меншина", казав він, зовсім має зникнути.

ВИБОРЧА ПЛЯТФОРМА В АРҐЕНТИНІ

БУЕНОС АЙРЕС, Арґентина. — Урядові партії, знані як „конкорданція", проголосили зміст своїх політичних плятформ до виборів, які відбудуться в вересні ц. р. У внутрішній політиці вони заявляються проти „всяких екстремізмів", себто комунізму і фашизму, а в заграничній політиці обстоюють засаду „задержання мира, продовжуючи дотеперішню засаду політичної солідарности та економічної кооперації з американськими краями".

Американці Підготовляються в Анґлії до Інвазії Европи

ДЕСЬ У ПОЛУДНЕВІЙ АНҐЛІЇ. — Маневри, що відбулись між американськими і бритійськими військами, виявили, що американські вояки вже добре підготовані до цього важкого завдання, що їх жде, як зачнеться інвазія Европи. Що більше: виглядає, що вони мають спеціяльні спосібности для цього роду акції, зручність і сміливість. Окрему увагу звертають на себе американські Рейнджерс та „базукас", що оперують спеціяльними американськими протилетунськими гарматами, що мають бути надзвичайно успішними.

ЩЕ ОДИН „БЛОФ", А Є НЕЮ—„ЕВРОПЕЙСЬКА ФОРТЕЦЯ"

БЕРН. — Воєнні знавці, що знаходяться в Швайцарії, обговорюють широко розреклямовану націстівською пропаґандою нездобуту „Европейську Фортецю". Під тим вони розуміють ось ті укріплення, що їх мали поробити націсти по різних европейських краях, а які нібм мають зробити европейську інвазію з боку Аліянтів неможливою. Отже признають, що деякі місця в Европі є дійсно сильно укріплені. Це відноситься до побереж в Франції, Бельгії Голяндії чи Норвеґії. Але зате є цілі полоси, що не мають ніяких укріплень, а як є які, то дуже слабі, що являються нічим іншим, а тільки такими стрілецькими ровами, що їх копали на початку світової війни. Ось те останнє. відноситься. до. полудневого. побережа Франції. Таке є і з Італією там, де вона граничить з Францією. Є повно ще й інших таких місць. Та про це згадують тільки на те, щоб доказати, що „Европейська Фортеця" це тільки міт, подібний до того, який був створений довкола Лінії Мажінота в Франції.

„ТЕРОРИСТИЧНІ" АКТИ В БОЛГАРІЇ ЗРОСТАЮТЬ

БЕРН. — Вбито 110-го урядовця, що співпрацював з націстами. Є ним Сарія Клефков, член Собранія, болгарського парляменту. Ведеться слідство над чотирома „терористами", що кинули бомбу в головну поліційну станицю. Ось такі акти є тепер в Болгарії звичайною подією.

ДОРАДЖУЮТЬ БРАТИ СОБІ ПРИКЛАД З АНҐЛІЙЦІВ

РИМ. — Ось це є те все, що італійське радіо подає населенню як „розраду" в звязку з останіми постійними бомбардованнями італійських міст.

В АТТУ ВИНИЩУЮТЬ РЕШТКИ СНАЙПЕРІВ

ВАШИНГТОН. — На острові Атту нема вже ніякої поважнішої японської сили, але залишилось ще декілька снайперів та є „самогубці", що рішені боротись до загину, яких треба добити, бо не піддадуться. Важне тепер те, яка буде дальша американська акція. Догадуються, що зачнуться наступи на Кіску, що є на Алевтських островах головною японською воєнною базою.



ВОЯКИ ОСІ ЇХ НЕ ВЖИВАЛИ.—Аліянтські бомбовики збомбардували в Енфідавілю, в Тунісі, залізничий поїзд, повний амуніції. Вибух бомб викинув гарматні кулі з возів. Так їх і застали аліянтські війська при захопленню місцевости.

СТО АМЕРИКАНСЬКИХ ФОРТЕЦЬ БОМБАРДУЮТЬ НЕАПОЛЬ

АЛІЯНТСЬКА ГОЛОВНА КВАТИРА В ПІВНІЧНІЙ АФРИЦІ. — Неаполь, головний центр італійської тяжкої воєнної промисловости на полудні краю, був тяжко бомбардований серед білого дня понад сотнею американських Літаючих Фортець, з яких всі повернули щасливо назад на місце призначення. Неаполь важний ще з цього боку, що він є центром постачання для Сицилії, Сардинії та Пантелерії та інших поменших островів, що становлять оборонну стіну Італії на Середземному морі. В боротьбі з італійськими летунами американці зістрілили 13 ворожих літаків. Знищили фабрику літаків в Поміліяно, близько Неаполю, а в Каподікіно понищили літаки, що їх застали на летунському майдані. Інші американські летунські ескадри бомбардували знову Сардинію, Сицилію та Пантелерію, як теж Фоджію на італійськім побережу Адрійського моря.

АЛІЯНТСЬКА ПОВІТРЯНА ОФЕНЗИВА — СИЛЬНА ЗБРОЯ.

ЛОНДОН. — Не зважаючи на те, чи так є, що можна бомбардуваннями змусити ворога до капітуляції, є очевидним, що бомбардування наносять ворогови величезних втрат та спинюють його воєнне збросння. Доказом цього є Рур, де находится 70% німецької воєнної промисловости, Приглядаючись тому, чим є сьогодня Рур, можна сказати, що Аліянти на бомбардованню Рурської области нічого не втратили, а зискали незвичайно багато, спинюючи дальшу німецьку воєнну підготовку. Бо це спинення дасться відчути доперва за якийсь час, коли Аліянти зачнуть інвазію. Що означають ось ті бомбардовання, зрозуміємо доперва тоді, коли пригадаємо собі шкоду, заподіяну німцям знищенням там над Етер і Мене. *А далі скинення по тисячі, а то й більше, тон* бомб на такі промислові центри як: Дортмунд, Дуїсбурґ, Бохум, Ессен, Вупертат. Цеж такі промислові центри, що відомі не тільки в Німемеччині, але в цілому світі. При тому вже не згадується за бомбардування Берліна, що має значіння не тільки з матеріяльного боку, але й з морального. Бож Ґебельс заповідав, що літаки Аліянтів ніколи не засягнуть Берліна.

Американські повітряні акції в Італії.

При тому звертають увагу ще й на те, чого доконують тепер американські бомбери в Італії. Це пізнати хочби по тім, що в останньому місяці американські летуни знищили 351 ворожих літаків. Американці бомбардують теж і німецькі міста, але тепер головна їх сила оперує на Середземному морі.

Досі американці знищили 768 німецьких літаків.

Що й на німецькому боці є збільшена американська повітряна активність видно зо звіту, що виказує, що в цьому році американські бомбери знищили 768 німецьких бойовиків. Це по кінець травня.

ЧОМУ НЕ ВІДПЛАЧУЮТЬСЯ? — ПИТАЮТЬ НІМЦІ.

БЕРН (Швайцарія). — Американські кореспонденти пишуть, що від місяців націстівська пропаґанда доражує німецькому народови пождати і видержати, бо згодом він побачить, як німці відплатяться анґлійцям за „терористичні повітряні рейди, звернені проти цивільного населення". Та цеї „відплати" не видно й це дуже денервує німців, які зачинають брати ось такі націстівські погрози за ніщо інше, а тільки за „блоф".

ФРАНЦУЗЬКА ФЛЬОТА В АЛЕКСАНДРІЇ ПО СТОРОНІ АЛІЯНТІВ.

ЛОНДОН. — Частина французької фльоти, що була здемобілізована в пристані Александрія, в Єгипті, перейшла з власної волі на сторону Аліянтів. За якого пів року вона буде готова до воєнних операцій. І буде поважною силою, бо складається: з одного панцирника, трьох тяжких кружляків, одного легкого кружляка, трьох контрторпедовців і одної субмарини.

ОХОРОНИЛИ ЧУНҐКІНҐ ВІД ЗАГРОЗИ.

ЧУНКІНҐ. — Ось це місто, що є столицею демократичного Китаю, було вже під безпосередньою загрозою ворожої інвазії. Та китайські війська відбили від японців Юянґван, що є „входовою брамою до Чунґкінґ".

ПІДГОТОВКА ДО ОФЕНЗИВИ В РОСІЇ.

ЛОНДОН. — Боротьба продовжується, каже совєтське звідомлення. Знову німецький комунікат говорить про німецький клин в совєтські позиції під Смоленськом. Та виглядає, що все це тільки вступ до більшої офензиви, що повинна день незабаром наступити. Одно очевидне, що німці слабі в повітрі.

"SVOBODA" (Ukrainian Daily)
FOUNDED 1893
Ukrainian newspaper published daily except Sundays, Mondays and holidays by the Ukrainian National Association, Inc., at 81-83 Grand Street, Jersey City, N. J.

Entered as Second Class Mail Matter at the Post Office of Jersey City, N. J. on March 30, 1911 under the Act of March 8, 1879.

Accepted for mailing at special rate of postage provided for in Section 1103 of the Act of October 3, 1917 authorized July 31, 1918.

Письменний текст оголошення має бути в адміністрації 48 годин перед появою числа, в котрім оголошуючий хоче мати своє оголошення.

ПЕРЕДПЛАТА:		SUBSCRIPTION RATES:	
Поодиноке число три центи.		Three cents a copy.	
На рік	$7.00	One year	$7.00
на пів року	$3.75	Six months	$3.75
На три місяці	$2.00	Three months	$2.00
Число з суботи (з англійською частиною):		Saturday's Issue (with Ukrainian Weekly):	
На рік	$2.50	One year	$2.50
На пів року	$1.50	Six months	$1.50
В Джерзі Ситі і Заграницею:		Foreign and Jersey City Rates:	
На рік	$10.00	One year	$10.00
На пів року	$ 5.25	Six months	$5.25
На три місяці	$ 2.75	Three months	$2.75

Адреса: "SVOBODA", P. O. Box 346, JERSEY CITY, N. J.

Комуністи Американські?

Ерл Бравдер, ґенеральний секретар Комуністичної Партії Злучених Держав написав до „Ню Йорк Таймсу" письмо, в котрім виясняє ситуацію, створену розвязанням Комінтерну. Бравдер каже, що розвязання Комінтерну мало на ціли вбити взаємні підозріння між Аліянтами й завдати новий удар Осі. Він каже, що Американська Комуністична Партія тепер має тільки одну ціль: виграти війну. Для цеї цілі, мовляв, вона навіть готова говорити про розвязання Комуністичної Партії Злучених Держав, якщо „наш відповідальний воєнний провід уважав би за конечне для перемоги завісити нашу партійну систему". Бравдер далі пропонує свою співпрацю для розбиття „марева комунізму", себто страху перед заговором повалити наш уряд силою й насильством.

Помістивши цей лист Бравдера, „Ню Йорк Таймс" рівночасно подав про нього свою опінію. Пропозиція Бравдера „розбивати" марево комунізму" „Таймс" називає „цікавою офертою". Адже „Американська" Комуністична Партія", каже „Таймс", „не працює в межах американської політичної партійної системи. Це орґанізація, інспірована чужинецькою ідеольоґією, що має на цілі встановлення „диктатури пролетаріяту" в „совєтській Америці". Будучи членом Третього Інтернаціоналу, вона була відкрито й офіціяльно кермована чужим урядом і залежною від нього . . . Вона нападала на американсхку поміч для Великої Британії, противилася американським воєнним приготованням і скрутила до допомоги для війни проти Гітлера аж тоді, як Гітлер заатакував Росію. Навіть нині в її політиці нема ґарантії, що вона буде піддержувати війну проти Японії, якби на випадок розбиття Гітлера Росія осталася невтральною на Далекому Сході."

„Америка й Росія є нині союзниками проти Гітлера і мусять остати ними після розбиття Гітлера, не тому, бо вони зближені ідеольоґічно, але для своїх власних найкращих державних інтересів. Це є союз російського й американського урядів і між російським і американським народами. Він (союз) не потребує посередництва ніякої „Американської Комуністичної Партії. „Американська" Комуністична партія була одним з найбільших чинників розділу в американськім життю й остає до нині головною перешкодою для повного російсько-американського порозуміння. В американських очах вона здискредитована, а її історія робить її заяви безвартісними. Вона стала нині так само перестарілою, як Третій Інтернаціонал, і найкращу прислугу для Америки й російсько-американських відносин зробить вона, коли вона піде слідами прикладу, який її дано в Москві, і зникне".

Орґанізація Батьків Американсько-Українських Вояків

Серед американсько-українського громадянства вирiнула добра думка, яка вже почала здійснюватись. Є нею спроба орґанізування родичів американських вояків українського походження в окремі товариства. Завдання таких орґанізацій обертались би в першу чергу біля цього, щоби дбати за тих своїх дітей, що пішли наражати своє життя, стоючи в обороні нашої держави та наших демократичних свобід. Ось така дбайливість є потрібна і тепер. Вона буде потрібна і пізніше. Не тільки тоді, як будемо з радістю витати вернувших синів як переможців, але й тоді, коли треба буде многими з тих, що повернуть, заопікуватись як хворими, каліками, чи такими, що потребуватимуть матеріяльної помочі, чи якої іншої.

Наша участь у цій війні є велика. В кожній громаді бачимо украніські родини, що вже вислали з одної хати навіть по чотирьох чи пятьох до армії Дядька Сема. Ось тому орґанізація батьків, що виказує ось такий значний наш кровний вклад в оборону нашої Америки, є доброю, бо може нам усім принести тільки славу, підносячи нею українське імя.

Та попри те, ще треба брати під увагу ще й інші можливости праці такої орґанізації. А з тих можливостей піднесемо таку, яка певно є на серці наших батьків. Це справа допомоги нещасному українському народови в Европі.

Так є, що політичні відносини в Европі так скоро не наладнаються, хоч ми війну виграємо і Гітлера повалимо. А вже буде дуже тяжко наладнати ті відносини на сході Европи, там, де знаходяться українські землі. І цілком певно прийдеться американським українцям ще нераз звертатись до свого уряду з проханням взяти український нарід в Европі в опіку. Траґічне положення українського народу так скоро не зміниться. Пише відомий нам Вилієм Г. Чеймберлин, що тепер так є, що націсти настають на українців, щоб співпрацювали з ними, а як хто не хоче цього робити, того нищать, арештують чи розстрілюють, а Совєти заповідають, що каратимуть смертю кожного, що співпрацює з німцями. Це таке положення тепер. А пізніше воно може поліпшитись тільки тоді, якщо українському народови дадуть змогу поставити на своїй землі свою владу. Отже ясне, що треба буде на американській землі брати нам український нарід в оборону. Як буде з нашими політичними чи іншими орґанізаційними виступами, важко передбачити. Але не можна припускати, щоб не могли тут заговорити повною силою батьки тих синів, що загинули за американські ідеали, чи вернулись з війни інвалідами. Не можливо, щоб не заважував голос тих батьків, що стануть видвигати певні справи разом з своїми синами, що вернуться з поля боротьби. Всі вони стоятимуть на американському ґрунті, тож можна надіятись, що їхній голос буде вислуханий, та що може часом і заважить.

Дмуаємо, що вистарчить те, що ми навели, щоби зрозуміти вагу цеї справи. Ось тому треба цілому нашому загалови поставитись до Орґанізації Батьків Американсько-Українських Вояків прихильно. Треба подбати, щоби такі орґанізації повстали чимскорше по всіх наших місцевостях, бо таким чином буде можна в своїм часі скликати загальний зїзд і порадитись, чи не створити краєвої орґанізації з центральною управою, а то таку централю відразу і створити.

Нам здається, що колиб справи поведено в тактовний спосіб, то ми моглиб створити таким робом орґанізацію, що дуже відповідалаб сучасним потребам. Вона моглаб виповнити в нашому народньому життю не одну проґалину, особливо на політичному полі. А що добрі початки вже зроблені й такі орґанізації вже започатковані, то треба тільки тепер це діло продовжати.

Всюди Дати Рішати Народови

По демократичному боці поволі зачинають розвязувати найделікатніші справи, коли іде про те, хто й як має правити в тих краях, що будуть визволені спід націстівської неволі.

Як знаємо, в Лондоні перебувають різні уряди на вигнанню. Перебувають там, як і на американському континенті, теж і різні особи чи ґрупи, що твердять, що саме вони представляють певні народи чи держави і є висловом їхніх бажань. Та є так, що один нарід має більше ґруп, що між собою ворогують і кожна з них має себе за правдивого представника свого народу. До якого це доводить часом конфлікту, бачимо найкраще на тому, що діється з Францією. Між французькими ґрупами поза Францією ведеться вже довгий час така завзята боротьба, що, як писали деякі кореспонденти, часом не знати, кого французи завзятіше поборюють — німців, чи себе самих. Та, як бачимо, навіть і ось та така завзята боротьба таки довела до цього, що знайдено певні принціпи, які вже визнали найвизначніші французькі провідники за обовязуючі, та на підставі яких іде до порозуміння між тими, що себе поборювали.

Та найголовніше в тому те, що є властиво зовсім природним і зрозумілим, що годяться на те, що як тільки Франція звільниться від ворога, щоб дати самому французькому народови нагоду далі рішати свою долю і поставити у проводі таких людей, які він вважатиме за найкращих.

Як бачимо, справа дуже проста. Вона не означає ніщо інше, а тільки практичне застосовання демократичних засад. А як ми воюємо в обороні демократичних прав і свобід, тож що інше можна придумати у таких випадках?

Тепер питання, чи так, як це пропонується поступити в Франції, буде теж переведене і в інших краях? Можна надіятись, що так. З виїмком одних — Совєтів. Бо якщоб на землях, що перше були під Совєтами, а тепер є під націстівською окупацією, можна було по їхнім звільненню перевести те, що в Франції, то це булоб ідеальною розвязкою. Очевидно, якщоб нарід мав змогу свобідно голосувати, а не так, як це діялось під совєтською владою; чи як це діється тепер під націстами. Тому, якщоб так Аліянти, а властиво американські війська могли заняти на сході Европи ті території, що були під Совєтами, а по них опинились під націстівською окупацією, то це булоб великим добродійством для тих народів, що ті території замешкують. Тоді скорше можнаб довести ті землі до порядку. А довівши можнаб справедливіше поставитись і до народів, що ті землі замешкують, бо можнаб дати їм й іншим народам, право сказати свобідне слово про те, чого вони собі бажають.

Чи так станеться? Не нам на те відповідати. Ми тільки можемо висказати думку, що якщо в Европі має настати замирення, то треба застосувати демократичні принціпи всюди, до всіх земель і до всіх народів. Бо інакше не усунемо кривд. А як їх залишемо — то засіємо нове зерно незгоди.

Невдале, бо Одностороннє

Хоч яку поведено пропаґанду в справі фільми „Місія до Москви", вона своєї цілі не осягає. Себто, вона не причиняється до тіснішого зближення між Злученими Державами і Совєтами.

Ворнер Бродерс так пересадили своє совєтофільство, що забули, що вони живуть в Америці, та що американці теж мають свою національну гордість і почуття своєї національної гідности. Що більше: фільма наражує наш край на неприємности у відношенню до наших союзників, зокрема до Анґлії.

Колюмніст Симс пише з Вашинґтону, що якщоб то не були воєнні часи, а справа з Гітлером не стояла на першому місці, то цілком певно наш уряд мав би клопоти із-за цеї фільми, бо дістав би протести від ріжних дипльоматичних представництв, як то звичайно буває у подібних випадках. Каже, що певно запротестувалиб проти фільми Анґлія та Франція, та може ще дехто, бо події, представлені в фільмі є змальовані неправдиво, а властиво односторонно. Навіть дехто подає, що вже внесено такі протести.

Виходить, каже Симс, що всі дипльомати були дурнями, а тільки одні Совєти вели розумну політику. Коли таке представляється у фільмі, а при тому дається говорити на вступі самому бувшому американському амбасадорови, що заповідає, що він написав тільки „правду", а ту „правду" ніби фільма віддає, то це тільки справу ускладнює, надаючи їй свого роду офіційний характер.

Знову, як ставиться до фільми громадянство, видно найкраще по тому, що з ньюйорських собвеїв знято оголошення цеї фільми, про що сповістили ґазети. А це знову означає, що фільма стрінулась з публичним осудом. Значить, що вона не є виразом американської опінії як це моглоб комусь видаватись, чи як дехто пробує розголошувати. І це очевидне, бож американський нарід не може ніколи погодитись з тим, щоби в обидливий спосіб представлювано його власне найвище законодатне тіло на те, щоби вивищити Совєти, бож іншої льоґічної причини нема. А якби і була, то всежтаки це недопускаєме, щоби неправдиво представляти свій власний край і свій власний нарід на те, щоб вивищити когось іншого з іншою системою правління та з іншими політичними ідеалами.

Ми того переконання, що фільма „Місія до Москви" зробить дуже добру роботу. Вона вкаже урядови і громадянству, які чиники діють в нашій власній середині, що захоплюються скорше чужим ніж своїм. Бож можна бути за співпрацю з Совєтами, але не коштом приниження американських інституцій, американських людей і американських ідеалів. Навпаки, добре булоб виказати в фільмі делікатно щось таке, з чого в Совєтах повинніб брати собі приклад. Ми не маємо найменшої потреби одушевлятись в Америці совєтським режімом і совєтськими чистками чи судами. Ми подивляємо народи в Совєтах, що не зважаючи на терпіння під совєтським терором і комуністичні експерименти, привязані кріпко до своєї землі й боронять її по геройськи перед націстівським наїздником.

Ось це є те, що треба підносити і подивляти. Народи, а не режім! Не Сталін перемагає, а перемагають народи, що боронять своєї землі перед німцями так, як боронили її завжди і перед іншими окупантами. Та ось того всього в фільмі нема. Є тільки вивищення совєтського диктатора. І то ще таке вивищення, що понижає самих американців і їхніх союзників. Ось тому і нема дива, що така фільма не може зробити добра, бо вона представляє фальшиво американський світ, як і совєтський. В Америці, як оглядають фільму, дістають фальшивий образ Совєтів, а в Совєтах дістануть фальшивий образ Америки. Якжеж в таких обставинах може бути фільма вдавною?

ВЯЧЕСЛАВ ПОТАПЕНКО

ЧАРІВНИЦЯ

(Оповідання мого діда).

3)

— Де ви вивчились гребти?

— На Дніпрі. Батько за перевізника були. Я теж їм допомагала. Гарно! Вода несе тебе, як тріску, а ти керуєш веслом і летиш як птиця. Гадюкою повзеш поміж порогами. Пролетів — твоє щастя, загавився, черкнув об камінь — раків годуватимеш, до водяника підеш, а він сердитий, а через те сердитий, що він закоханий у царицю Дніпру, а вона на сторого і глянути не хоче, а він в одно залицяється. — При цім Марися весело сміялась. — У цій ріці теж є водяник.

— А він у кого закоханий?

— У мене! Ха-ха-ха! Він, стара собака, мене дожидає.

— Не лайся, а то ухопить.

— Царицею буду, русалкою! Буду в півночи випливати на беріг. Приходьте, я вас залоскочу, розкажу, що під водою робиться. Ха-ха-ха!... А гляньте у воду, бачите, як місяць зазирає, як у зеркало. Гарний собі! На Дніпрі гарно, а тут... тут нема справжніх козаків. Куди оком скинеш — все забудовано. Тільки в степу і весело. Степ та небо і в цій безкраєві стоїш ти одна. Ех, тут не те життя, що на Дніпрі. Не звикну я до вас.

— Замуж вийдеш, звикнеш.

— Хіба за водяника! Мій суджений десь ще на припічку кашу їсть.

— Не вірю.

— Ніхто не сватає. Нікому не потрібна — лукавила козачка.

Ми замовкли. Марися гребла. Зпід весел наче сипались діяментові краплі, а позад нас тягнулась світла водяна доріжка. На селі далеко співали півні...

— Ілька знаєте? — спитала Марися.

— Знаю, а що?

— Нічого... Так собі... Теж з Дніпра козак. — Тонка тінь журби пробігла по виду Марисі і вона заспівала своїм срібним голоском думку про козака. Я заслухався. Мені здавалось, що я вже не панич, а козак рубака, що я пливу по Дніпрі, а скеля, що далеко стирчала посеред ріки — ненаситинський поріг, а Марися вже була Марисею Богуславкою...

Пісня скінчилася.

— Не відкликається! — промовила стиха Мариня і позіхнула.

— Хто не відкликається?

— Ніхто! Всі сплять. Це не козаки, а веретена.

Ось ми на середині ріки... Течія скажено несла наш човен, Марися зручно здержувала його, а про те його сильно несло. Через кілька хвилин я вже бачив проти нас скелю; вона вся була залита срібним промінням місяця. За скелею в очереті почулась пісня. Співав якийсь козак мягким тоненьким голосом. Марися здрігнулась, побіліла на виду і на цей раз уже не сила була її заховати своє зворушення, вона обернулась і глянула у той бік. Зза скелі як раз виплив човен. По голосі я пізнав, що то плив козак Ілько. Так он кого вона дожидала? — подумав я. — А на щож вона мене узяла? Але чую, що наш човен ще скорше несе вода і мене взяв острах.

— А тепереньки, паниченьку, добре держіться! — сказала Марися і підняла догори весла...

— Ай, ай! — кричав я. — Господи помяни!

Човен несло як перо, що аж дух забивало і несло прямісенько на скелю. Я так і закляк на місці. Шапка полізла догори. Холодний піт полявся по спині і мені здавалось, що я весь мокрий, що я вже у воді і несусь до водяника на снідання. А Марися, аж заливалась, так реготалась. Я, хоч мені вже пішло на вісімнацятий рік — трохи-трохи не розплакався, як школяр. Але вже сиджу і не дихаю! Ще хвилина, і з нас нічого не зостанеться. Ось-ось човен повинен ударитись об скелю... Зо мною щось таке зробилось, чую, що я увесь упрів, мокрий. В мить весла шубовстнулись у воду. Не знаю, що зробила Марися, тільки наш човен підкинуло догори і нами жбурнуло в бік, як тріскою. Човен трохи-трохи не черкнувся об бік скелі. Марися крутнула правим веслом, човен кинуло від скелі і ми теж трохи не ударились об човен, на котрому плив Ілько. В мить весла наші були вже в човні. Я не вспів опамятатися, як опинився в обіймах Марисі. Вона цілувала мене гаряче, несамовито... Ці поцілунки аж лоскотіли у мене в усі, коли чую, що Ілько регочеться.

— Так його! Так! Ха-ха-ха! — над другим моїм ухом Ільків голос.

А чарівниця знай в одно цілує мене... Як ось наш човен ударився об щось і я перекинувся назад і задрав догори ноги, як ті весла. Марися зареготалась і як кітка скочила з човна. Я теж собі за нею як опарений. Наш човен урізався у беріг у пісок. Я хоч як був переляканий, а таки ухопив Марисю.

— Серденько моє — задихаючись мимрив я — ти мене кохаєш?

— Ха-ха-ха! — реготалась моя чарівниця.

— Бий його! Палюгою! — почув я кілька голосів і хтось оперезав мене кійком по жижках.

— Лови! Хапай! У ріку його!

Три козаки вискочили зза лоз і кинулись на мене.

— Та це не Ілько, це панич! — гукнув один із них і всі розбіглись у розтіч. Я підобрав свій жупанець, та на втеки! Забув і про свою чарівницю. Я так біг, як, здається, може бігти тільки заяць, коли за ним женуться хорти. Поперед мене як раз ростяглось провалля, таке провалля, що і той заяць ніколи не перескочив би його, а я з переляку перелетів як камінець, аж сам собі здивувався. Як я опинився у своїй кімнаті, не памятаю. Памятаю, що я трясся як хорт у дощ. А серце мені мало не вискочило. Я після цього три дні був слабий! Щось у середині мені повередилось. Моя бабуся усе перепалювала на вуголь житній хліб, наливала водою і поїла мене цим. Від чого це мені зробилось — я не признався бабуні. Вона думала, що це з пристріту. О, це чарівниця! стогнав я.

На четвертий день я видужав і почав міркувати про те, що скоїлося. Що це за комедія? Що воно означає? Чи це сон, чи це мара?

А що, як вона справді у мене закохалась? Ні, цього не повинно бути! На щож тоді та балачка її про коня, та про чорні вуса? Я аж підскочив з ліжка і глянув у зеркало. Запевнивши себе, що я не чорнявий, а більше моє волосся нагадує сметану, а замісць вусів — тільки одно місце для них, я знову ляг на ліжко, щоб заснути, бо вже була північ, і твердо поклав собі не думати про те все, викинути з голови, а про те навісна чарівниця не давала мені спокою. — А що справді як би мені добути коня?

(Кінець буде).

ПРАЦЮВАТИ ДЛЯ УКРАЇНСЬКОГО НАРОДНОГО СОЮЗУ, ЦЕ, В ПЕРШІЙ МІРІ, ПРИЄДНУВАННЯ ДО НЬОГО ЯКНАЙБІЛЬШЕ НОВИХ ЧЛЕНІВ.

Петро Березин.

Боєздатність Армій Демократичних Держав

(ОНА). — Як націсти приготовлялися до війни, то в той самий час не переставали вмовлювати в нас, що держави з демократичною формою правління ніколи не можуть провадити й виграти війну, бо вони не є добре зорґанізовані, а їх армії не є такі добрі, як армії тоталітарних держав. Тепер показалося, що все те балакання було звичайною націстською дурницею, застрашуванням демократичних держав, щоби вони не важились приготовлятися до війни, бо все одно не будуть всилі змірятись з націстами.

Промовляючи в конґресі Злучених Держав, британський премієр Чорчил сказав, що націсти дуже помилялися. Доказував це не голословними фразами, але фактами. Націсти вмовляли нас, що армії демократичних держав неспосібні до боротьби, але як ми стрінулися в Тунісі (віч на віч) з нібито непереможними арміями тоталітарних держав, то знищили й забрали в полон більше як чверть міліона наці-фашистів. Але це ще не все. Гітлер чванився своїми субмаринами і грозив, що вони вирішать хід й закінчення війни в користь держав Осі. Але тепер показується, що й тут Гітлер перерахувався. Розуміється, що на початку війни німецькі субмарини наробили пакости, однак не доконали того, про що мріяли німецькі воєнні стратеги. Демократичні держави найшли спосіб винищування німецьких підводних лодок до тої міри, що сьогодні вони вже не становлять поважної небезпеки. Очевидно, німці ще мають їх багато й Обєднаним Державам прийдеться ще довший час конвоювати вантажні кораблі, але, назагал, деструктивна сила німецьких субмарин вже не в силі підірвати боєздатности збройних сил аліянтських країв. Наші вантажні кораблі допливають до англійських пристаней зовсім спокійно. Вони достачують аліянтським арміям в Північній Африці воєнних матеріялів, харчів й інших річей, потрібних до ведення війни. Німці рахували, що вони перервуть доставу амуніції й харчів до Европи, а надалі показалося, що не потраплять цього доконати. Наші воєнні сили постійно міцніють, а ворог заломлюється.

Чорчил заявив, що Обєднані Держави вже будують багато більше кораблів ніж ворог потрапить затопити. Аліянтські повітряні рейди систематично нищать німецьку воєнну індустрію і націсти приневолені відтягати з фронту свої сили, щоби боронити промислові осередки в Німеччині. Це є новий доказ, що гітлерівська теза про те, що демократичні держави не є спосібні воювати — була самообманом. Можемо собі уявити, що саме думають про неї німецькі полонені вояки в Тунісі, або ті німецькі люди, що мусять ховатися від повітряних рейдів у великих містах непереможного Райху. Німецька пропаганда товкла їм в голови, що повітряна фльота демократичних держав слаба, а тепер Аліянти вперто й послідовно бомбардують німецькі фабрики воєнного виробництва, електрівні й залізнодорожні шляхи, якими німці доставляють на фронт амуніцію.

Те саме й з Японією. Японці також любили хвалитися, що вони непереможні, та що демократичні краї є надто „мягкі", щоби могли з ними мірятися. Але це також був самообман, бо як прийшло на Ґвадалканал й Атту до боїв, то ніпонці недописали. Боєздатність армій демократичних держав показалася далеко ліпшою ніж японці собі представляли. Розуміється, що напочатку війни війська тоталітарних держав перемагали, але на це є причина. В першу чергу демократичні краї до війни не приготовлялися, не мали відповідно вишколених армій і тому націсти вигравали, але як тільки свободолюбні держави трошки зорґанізувались, то показалося, що війська тоталітарних держав не дописують. Не дописують тому, що народи демократичних країв занадто цінять волю, щоби дозволити націстам виграти війну і стати їх невільниками. Гітлер може бути певний, що він ніколи цього не дійде.

Промовляючи в конґресі Чорчил зазначив, що союзні армії трьох різних націй знаменито з собою кооперували і тому воєнні бої в Тунісі увінчалися успіхом. Морська, повітряна й сухопутна сила були в руках одної команди і вона вивязалась з своєї задачі надсподівано добре. Німці й італійці були розбиті на порох. Най тепер покутують і нарікають на свою власну пропаґанду, яка обманювала їх, що війська демократичних держав не спосібні до боїв.

Чорчил заявив, що кооперація між Злученими Державами й Англією мусить продовжатися не тільки в часі війни, але й в часі мира, бо спільними силами можна буде доконати великого діла.

Дальше Чорчил заявив, що завдяки співпраці Америки з Англією аліянти мають перевагу повітряних сил і можуть успішно бомбардувати промислові осередки в Німеччині. Його промова була дуже оптимістична і підбадьорююча, але при кінці він заявив, що ворог ще непереможений. „Він ще сильний і гордий. До нього тяжко дібратися і він ще має сильну армію, ресурси і знамениту стратеґічну позицію".

Мілітарні експерти обчисляють, що не зважаючи на великі втрати, около три міліони вбитих, ранених і полонених, Гітлер ще має понад триста дивізій війська. Правда, що воно вже не має такої сили і боєздатности як на початку війни, але все одно, ще представляє велику силу. Гітлер вже покликав до військової служби резервістів, а тепер ще покликає сімнадцятьлітних юнаків. Вони напевно не дорівнюють тим штурмовикам, що йшли здобувати Польщу, Францію, Норвеґію, тощо, але триста дивізій — це таки сила.

Воєнні знавці кажуть, що повітряна сила Німеччини є багато слабша ніж сухопутна армія. Кажуть, що німці тепер виробляють трошки більше як 1,500 літаків в місяць. І виробляють бійців, а не бомбовози. Це значить, що німці думають вести не нападаючу, а оборонну війну. Вони ще мають понад чотири сотні підводних суден і будуть старатися не допустити до Европи довозу воєнних матеріялів з Америки. Але Обєднані Держави вже цього не бояться.

Примара Нового Голоду в Совєтськім Союзі

На Міжнародній Харчовій Конференції, яка тепер радить в Гат Спрінґс, є заступлений теж СССР досить чисельною делеґацією. Вже число делеґатів вказує, що Совєти хочуть господарської співпраці, а це тим більше, коли голова делеґації ставить харчову допомогу російській армії на першому місці. Ціле совєтське промислове та рільниче господарство було глибокою державною тайною й щойно тепер вдалося американській пресі видістати деякі відомости.

Голод, кажуть американські журналісти, це питома російська недуга. Від 1845—1934 р. було в Росії 12 голодівок, з цього три вже за теперішнього комуністичного режиму.

Щоби зарадити лихови, комуністи рішили „зліквідувати" голод в той спосіб, що замінили 25 міліонів малих господарств на 243 тисячі великих колхозів, в яких старались вживати до обрібки землі нових господарських машин. В 1940 р. мав Совєтський Союз 1,037 міліонів акрів орної землі, але тільки 373 міліони акрів були оброблені. Після німецької інвазії відпали від Совєтів найкращі землі, як Україна, прибалтійські краї — так, що в 1942 р. лишилась Совєтам тільки половина засіяної площі. Відступаючі комуністичні війська забирали з колхозів весь інвентар та трактори, та висилали це в запілля, за Урал.

Змушені силою обставин, комуністи роблять тепер усі можливі заходи, щоби обробляти нові землі в Казакстані та в західнім Сибірі. Тут однак натрапляють вони на великі перешкоди, бо нема наладженого транспорту, ні рук до праці, ні тракторів.

В цілім Совєтськім Союзі організують молодь, фабричних робітників до праці на фармах — а по містах закладають щось в роді наших „городів перемоги", щоби тільки збільшити продукцію хліба.

Покищо, кажуть американські журналісти, голоду в Росії нема, але тільки „недоїдання".

Видно повторяється стара пословиця: „В Росії ніхто не вмер з браку хліба, але міліони людей згинуло з голоду".

ПРАЦЮВАТИ ДЛЯ УКРАЇНСЬКОГО НАРОДНОГО СОЮЗУ, ЦЕ, В ПЕРШІЙ МІРІ, ПРИЄДНУВАННЯ ДО НЬОГО ЯКНАЙБІЛЬШЕ НОВИХ ЧЛЕНІВ.

ЧЕСТЬ ПРАПОРАМ.—Генерал Марк В. Кларк (на ліво) командант пятої американської армії, і генерал Ноґес, генеральний губернатор французького Марока, салютують прапорам підчас недавної паради в Касаблянці.

З ЖИТТЯ ГРОМАД І ОРҐАНІЗАЦІЙ

ЙОНҐСТАВН, О.

Нові наші музичні сили.

В днях 17, 18 і 19 травня виставляв „Дана Мюзікол Інститут" при йонґставнськім каледжі, оперету Гільберт-Соливена п. н. „Пейш,енс". В головній ролі виступала наша з вісна співачка панна Оля Мусійчук, а в ролі „Лейді Сафір", нова наша співацька сила панна Марія Москалик, що приїхала сюди з Ню Йорку й за короткий час вже вибивається на видне місце. Рівнож бере вона активну участь в нашому життю, та є членом місцевого нашого хору.

Між учасниками у виставленню згаданої оперетки був теж молодий скрипак, Андрій Лісько з Ню Кесл, Па., котрий одержав музичну нагороду (сколаршіп) і тепер учащає до йонґставнського каледжу. Звісна наша скрипачка Оля Парфенич грає в орхестрі.

Ось так невелика наша місцевість може похвалитись отакими гарними музичними силами. Недавно панна Оля Мусійчук виступала теж на концерті в Найлс, Огайо. За всі ті виступи одержала гарне признання в американській льокальній пресі. Всім цим молодим музичним силам бажаємо найкращих успіхів.

Громадянин.

МИЛВИЛ, Н. ДЖ.

Союзовий прапор горою.

Вже не має нічого приємнішого на світі для фармера, як та хвиля, як то він весною вийде на поле й починає обробляти свою ниву. Коло хат красні городи. В нас, в Милвил, декотрі фарми аж біліють від дробу білих курей, бо деякі наші господарі мають тут не сотки, а по кілька тисяч курей. Завдяки таким господарам як Теодор Ковальський, котрий перший започаткував і показав іншим, що пізніше прибули, як виховувати на велику скалю курей.

Український хлібороб розвинув кольонію в Милвил, що інші народи не можуть надивуватись, як то ми прийшли до таких великих, гарно розвинених господарств. Це найкраще ,говорить само про себе, що ми, українці, як нам ніхто не кладе колод під ноги, як це бувало по тамтім боці океану, вміємо вибиватись при помочі своєї твердої й працьовитої руки.

Завдяки мозольній праці тутешних господарів ми можемо нині хвалитись нашими здобутками. Крім праці на фармі, в Милвил наші люди підробились теж працею в фабриках. Та коли про це ґоворимо не можемо забути за те, хто нас згортав докупи, а є ним — наш У. Н. Союз. Маємо тут аж три відділи У. Н. Союзу, а саме відділ 347 на Ґоґбін вулиці заложений гр. В. Матоличем і В. Морозовичем як „Запорозька Січ"; відділ 331, Тов. Ст. Мельничука, заложене в 1925 році на Кармел вулиці гр. О. Гнатюком і І. Панчишиним.

Та щоб пригорнути молодь до Союзу прибув до нас весною 1940 року п. Василь Загаєвич, орґанізатор У. Н. Союзу, та при помочі старого орґанізатора нашої кольонії, гром. В. Матолича, як і при помочи А. Сахарнацького й бл. п. І. Ключки, заложено третий, чисто молодечий відділ ч. 457 ім. Т. Шевченка, котрий льокується на Кармел вулиці в Народнім Домі.

Останніми часами знову загостив до нас орг. Василь Загаєвич і приєднав для всіх тих відділів понад 47 членів, майже з самої молоді. І тут мусимо признати, що гром. Матолич був тим, що й тут помагав орґанізувати, так, як це він робить уже понад 30 років.

Згадаю, що маємо, між іншим, в нашій громаді аґрономів. Є ним гр. Максим Васюта, родом з Кубані, старшина з першої світової війни, що кінчив вищі аґрарні науки в Чохословакії. Він почав фармувати майже з нічим, а нині, аж душа радується його успіхами. Гром. Васюта враз з дружиною і двома синками записались до відділу 347 У. Н. Союзу. Останніми часами прибули і закупили фарми Микола Сторожак й його вітчим гр. Лабук з Майнерсвил, Па.; Гандюк з Ню Йорку; О. Кулька з Вашингтон, Д. К.; В. Ільницький з Філядельфії. Також перенісся з Балтимор старий Союзовець, гром. Петро译мош з переступним листом до 331 відділу й зараз вписав свою нову подругу та її сина з двома дітьми до молодечого відділу 457.

Дня нас всіх є зрозуміле, що завдяки праці У. Н. Союзу й Свободи маємо провід в Америці. Завдяки їм розвивається народне життя по всіх громадах. В 1940 році, як прибув до нас п. Загаєвич, зроблено добре діло, бо через заснований молодечий відділ почався загальний рух щодо нових членів в ряди Батька Союзу. Ще є старі Союзовці, котрі ще не вписали своїх дітей і внуків, але віримо, що й вони впишуть. Хто до мене віднесеться в цій справі, ручу, що одержить всі найкращі інформації про те, чим являється для нас У. Н. Союз й чому наші діти і внуки повинні йти його слідами.

Антін Романюк,
секр. 331. відділу.

"ВДАЧА ВОРОГА"

Тисячі американців спинилися в понеділок 17. травня, в центрі міста Ню Йорку, на „Ракефелер Сентр", щоби бути присутними на відкриттю вистави — „Вдача Ворога", влаштованої Бюром Воєнних Інформацій. Ціль тої вистави — показати тут, в дома, цивільному населенню яким булоб життя в Америці, якби вона була під контролею „Осі".

Про націстичну тиранію говорили великі стінні малюнки, живі картини та слова ворога, з їх жорстокими заключеннями, на чорному, жалібному ґрунті, на якому впорядковано виставу. Прапори Обєднаних Держав маяли під легким травневим вітром. Фонтан Прометея, що знаходиться на тій площі серед могутних хмародерів Америки, був спинений на той час, коли промовці говорили про злочини ворога супроти свободи.

Церемонія відкриття відбувалася на площі поміж Британським „Емпайер Билдинг" та „Французьким Домом". Публика напливала з пятої евені та дооколичних вулиць. Напроти стоїть римо-католицька катедра „Сейнт Патрик". Мужчини і жінки в уніформах, канцелярійні робітники, громадяни ріжних ґруп, ріжного віку, наповнили площу, зайняли всі тераси, виглядали з вікон, слухали промовців — мужчин і жінок, які особливо добре знають поведінку „Осі". Їх слова лунали серед глибокої мовчанки. Вони розгортали картину за картиною: зруйнованих церков, спалених книг, дітей, яких вчать маширувати з ґазовими масками та рушницями, людей, увязнених в концентраційних таборах.

Живі картини показували шість основ політичної плятформи „Осі": примусова праця, уневажнення правосуддя, концентраційні табори, опоганення релігії, переслідування вільної думки та мілітаризація дітей.

Глибоке враження реальної дійсности зробила присутність Джана Б. Павела, бувшого редактора Хінського Тижневика і Хінської Преси в Шанхаї. Він сидів в кріслі на колесах перед живою картиною концентраційного табору і оповідав про свої терпіння як полоненого в Шанхаї. Теплий коц покривав його ампутовані ноги. Норска стояла за його кріслом. Коли, по закінченні промови його відвозили в кріслі, присутні проводжали його гучними оплесками, тим виявляючи свою симпатію.

Мис Ева Кюрі, роджена у Франції, але з польського роду, письменниця і лекторка, говорила про письменство. З непокритою головою вона стояла перед копією картини Нюйорської Публичної Бібліотеки — купа горящих книжок. На вершку тої купи скорчена книжка Родярда Киплинґа „Франція у Війні", на одному з листків видно трьохкольоровий прапор Франції. Та картина — символ націстичного переслідування думки.

Пані Дж. Б. Гариман, бувша представниця Злучених Держав в Норвеґії, вказала на те, що в Німечині в денних дитячих захоронках є спеціяльні уніформи навіть для шістьмісячних немовлят. Пані Гариман стояла підчас своєї промови перед живою картиною, що уявляла американських дітей, які маширують „гусячим" військовим кроком, з рушницями на плечах, з ґазовими масками, що закривають свіжі, молоді обличчя.

Фердинанд Пекора, суддя Найвищого Суду стейту Ню Йорк, стояв коло картини, яка показує як націстичний суддя засуджує американця. Суддя Пекора насміхався з судівництва під правлінням „Осі". Він закликав американців, щоби робили все і віддавали все, щоби „зберегти Америку як країну, з якої свобода і справедливість будуть направлятися світлими промінями у всі темні місця земної кулі".

Священик Генри Смит Лейпер, американський секретар Світової Ради Церков, говорив перед типовою, білою церквою, на якій хрест погнутий, стріха ушкоджена бомбами, вікна розбиті, двері забиті дошкою, на котрій написано: „Замкнено з наказу Ґавлейтера для Америки". Ґергард Г. Зіґель, бувший член німецького райхстаґу, говорив про примусову працю, стоючи коло картини, що показувала, як американців заганяють машиновими рушницями до праці. Промовців представляв Реймонд Ґрам Свинґ, радіо-коментатор.

При вході на виставу з пятої евені є напис великими чорними буквами — „Вдача Ворога". На фасадах Британського і Французького будинку написано чорними і червоними буквами, в шість футів завбільшки: „Ось Що Плянує Ворог Для Нас", як пересторога людям. На середині площі є фіґури з ґіпсу. Фіґури Чотирьох Свобід виконав для вистави Гюго Робус. Двадцятьдві стопи високі, спутані тяжкими ланцюгами, вони символізують свободу від нужди, свободу від страху, свободу слова і свободу релігії.

Вистава буде відкрита для публики до 4-го липня. Протягом цього часу її напевно відвідають тисяці осіб зі всіх частин краю, не тільки нюйорчани. Виставу накреслив Роберт Керсон, директор вистав при „Ракефелер Сентер". Обплянував Ліо Ростен, помічний директор Домашнього Відділу при Бюрі Воєнних Інформацій.

В КОЖНІЙ УКРАЇНСЬКІЙ ХАТІ ПОВИНЕН ЗНАХОДИТИСЯ ЧАСОПИС „СВОБОДА"

Надії Военної Продукції на Жінок

Каже урядове Бюро Военної Інформації, що, як тепер видиться, відай не буде треба заводити закону про примусову державну службу для полагодження питання людської сили. А не треба буде цього робити просто тому, бо американські жінки легко знимають зо себе кухонні фартушки й надівають фабричні „оверолси".

Каже Бюро Военної Інформації: „Як жінки покинуть кухні для военних машин у достаточному числі, коли прийде критична недостача робочої сили цього літа або осени, то примусова державна служба не буде потрібна".

Проекти подібних законів про примусове набирання чоловіків і жінок до военної служби на фармах і по фабриках уже є внесені в конгресі й вижидають дебати та рішення.

Бюро Военної Інформації не бачить тепер іншого жерела робочої сили, як власне кухні й менше сушні промисли. Себто робітниць для военних промислів можна тепер набрати хіба між жінками, що займаються домашньою господаркою або працею в промислах, для военного зусилля не конечних.

Досі, як це видно з рапорту Бюра Военної Інформації про людську силу, нових робітників до военних фабрик винаходжено передовсім серед мужчин, занятих цивільними роботами. Жінки, заняті в домашньому господарстві, були тільки другорядним жерелом припасу военної робочої сили. Це покищо й вистарчало, бо, як знаємо зо звітів военних фабрик, вони вспіли дістати майже тільки робітників, скільки їм було треба, не дивлячися на те, що ці потреби постійно зростали.

Всеж таки, за заявою Бюра Военної Інформації, є багато покажчиків на те, що брак людської робочої сили стає постепенно нашим найбільшим клопотом щодо военної продукції. За короткий уже час може легко дійти до того, що набирання робочої сили старими способами закликів не буде вже вистарчаюче.

Для ілюстрації проблеми Бюро Военної Інформації подає ось такі цифри: В минулому році з цивільної робочої сили вийшло 2 міліони 300 тисяч мужчин, а до неї додано тільки 1 міліонон 700 тисяч мужчин. В січні й лютім 1934 року 400.000 мужчин покинуло працю для служби в збройних силах краю, а на цю працю прийшло тільки 300,000 жінок.

Бюро Военної Інформації не сумнівається, що існуючі недостачі робочої сили буде можна наладнати без вживання „диктаторських" засобів. Радить воно громадянству трактувати справу льокально; кожна громада повинна подбати за те, аби задоволені були її потреби щодо робочої сили. В такий самий спосіб повинна подбати за себе кожна фабрика. Ситуацію можна направити теж кращим використованням людської праці, вишколом нефахових робітників на фахових, усуненням розтратного вживання сили, усуненням абсентизму й завзятішою працею через довші години, на скільки це не підриває справности продукції.

„Наші запотребовання амуніції, есенціональних цивільних товарів і харчів будуть заспокоєні", каже Бюро Военної Інформації, „бо вони мусять бути заспокоєні, але це можливе тільки важкою й невсипущою працею".

ҐРАЦІЯ ДЕЛЕДДА.

ТАНЕЧНИЦЯ

(Зі збірки „Поцілунок горбатенького").

Оцю історію, порядкуючи по обіді стіл, оповідав високий і поставний Арольдо. Оповідав він це прихильному й дуже цікавому письменникові, в якого він був кухарем.

— Ось і послухайте мене. Ви, що пишете стільки дивовижних історій, ніколи й не уявилиб собі такої, як оця. Отож, коли я працював у лічниці, де був кухаром і водночас санітаром, раз ніччю принесли одну гарну панянку, щоб її негайно рятувати: вона важилась на своє життя. Стрілила собі перше в голову, а потім у серце. Але лиш зранила легені. І хоч стан її був безнадійний — її хотіли врятувати. З нею була її мати, якої вигляд був непевний. А панна, біла русявка, була, мов серафим. Як її оглянули, професор наказав, щоб від часу до часу давати їй по дві ложки міцної юшки. Другого ранку приходить професор до кухні, щоб, як звичайно, дати свої вказівки. И каже до мене: „Слухай Арольдо, маю до тебе прохання: юшку на число два неси ти сам, бо мати каже, що дотепер юшка була недобра. Ну?" — Коли професор іржав оте „ну", то вся обслуга тремтіла. Я таки зараз приготовив таку юшку, що, якби її випив вмерлець, то був би воскрес першого дня. І несу. Пані, мати панночки, кушає й каже: знаменита. Годую панну, в якої очі замкнені, а сама виглядає, мов статуя з воску. Це підкріплювання її тривало аж до вечора. Вечором здавалося, що стан нещасної покращав. На хвилину отворила очі й уперла їх у мене: і здавалося, неначе вона колись мене знала й тепер, хоч і без памяти, знову мене пізнала. Враження було жахливе: немов я побачив мертвого, що відкрив очі і вдивляється в мене. Скажу ясніше: неначе мертвий глянув востаннє на світ лиш на те, щоб побачити мою особу. Враження, яке відчув, було таке погане, що, вернувши до кухні, я сказав сестрі-жалібниці: на число 2 я більше не піду. І справді — більше я туди не пішов.

Був я перетомлений й пішов спати. Заснув твердо, як камінь. Але біля півночі збудив мене дивний сон. Отож сниться мені, що до мене зближається якась молода жінка. І була це ота з другого числа, тільки здорова, свіжа, одягнута за танечницю. Але й виглядала мов янгол. Схолилася до мене й півголосом сказала: — „Арольдо, чи ти даш мені один поцілунок?"

Я собі докладно пригадував, що вона була хвора в ліжку, конаюча. І думка, що я маю дати їй поцілунок, поцілунок, якого вона хотіла, збудила в мені якусь відразу. То й зробив я знак відмови. Тоді вона склонила голову на свою лоно, як це роблять птахи, коли розчісують дзьобком своє піря, й зубами зі своїх грудей витягнула шпильку. І цією шпилькою, якої мені зовсім не показала, вколола мене в рамя, неначе татууючи букву Б, щезла. Я почув біль від уколів і побачив, як із них стікала кров.

Я збудився увесь спітнілий. І спантеличений, а то й збентежений до краю, став я кричати. Майже вся обслуга лічниці на мій крик надбігла і на мому рамені побачила знак закрівавленої букви. Цей знак побачила також сестра-жалібниця, моя товаришка з кухні, й, як я розказав їй мій сон, вона зблідла й свою долоню поклала на мої уста.

„Мовчи, Бог з тобою. Та нещаслива перед хвилиною, коли ти мав цей сон, померла. Це була танечниця".

Знак на мому рамені тривав більше як місяць. Оглянув його професор, оглянули й інші вчені; про це явище не хотів дати мені ніякого виянення. Зауважте, що я нічогісько не знав про те, що покійна була танечниця і що застрілилася з кохання. Ви, що знаєте так багато, що скажете на це?

Письменник, що мав велику бороду й тим був подібний до святого Єроніма в печері, сидів у лозиновому фотелі, курив люльку й іноді нахилявся у той бік, де стояла плювачка. Він вислухав оповідання прегарного Арольда з захованим зацікавленням, трохи й розгарячившись. Уся його вразливість людини і мистця при кожному слові слуги тремтіла. І коли почув закінчення оповідання, вічний судороґ таємности невідомого пробіг по його душі й тілі.

Дух і тіло, розум і змисл счинили війну, метушню в середині його істоти. І, щиро сказати, тому слузі, який у цю хвилину був йому тільки людиною, що її опутала діймаюча проблема загадки, старався дати виянення цієї містерії. Всеж його голос був легкий, глумливий і жорстокий, наче безсердешного молодика, що балакає до старенького діда, простенького, але вперто переčуленого.

— Приятелю мій, є два випадки. Перший виянює наука, і я дуже дивуюся, що ваш славний професор і його товариші не виянили вам цього. Я вам поясню як тільки зумію найкраще, бо й не такий уже я битий в науці. Отож ви, що, без прихвалок вам сказати, гарний парубок і доброго виховання, бачучи нещасну, молоду дівчину, вміраючу з кохання, почули до неї глибоке милосердя. Від милосердя до кохання, це ви самі знаєте, тільки один крок. І той крок ви зробили, несучи паняночці юшку. Несвідомо ви думали: вона буде жити й одного чудового дня вона буде моєю.

И оце від флюїду вашої думки її тіло оживає: вона отвирає очі й бачить вас і находить у вашій постаті чоловіка, мужчину, що одного гарного дня знову зможе дати їй кохання й розкіш, які вона тратила, коли важилась на своє життя. І в ту мить вас кохає, вас прагне й вона. Виж це все чуєте всім своїм тілом, але ваш розум боронить вам вернутися до вмираючої. Вонаж умирає, думаючи про вас, і вона вам сниться в хвилині її скону. Ви сните про неї вашим тілесним інстинктом, який уже знає вдачу й стан тієї жінки. Вколення швилькою ви собі самі зробили в сомнамбулічній хвилині, себто: між сном і прокидом. А ваші славні професори не зуміли вам нічого сказати, бо: або самі нічого не второпали, або на вашу пригоду махнули рукою.

СПРАВА ПОМЕШКАНЬ ДЛЯ ВОЕННИХ РОБІТНИКІВ Є ДУЖЕ ВАЖНОЮ

Краєва Мешкальна Аґенція звертається з закликом до домовласників у всіх частинах країни, щоб помагали знаходити помешкання для робітників, які тепер напливають до районів з военною продукцією. Вітбувається найбільше в історії Злучених Держав переселення людей в нутрі краю.

На будівельну справу віддається стільки матеріялу, скільки можна відтягнути від военної продукції — продукції кораблів, зброї, літаків та повзів. Справі приміщення военних робітників моглоб значно помогти населення тих районів, де зосереджена военна продукція, відкриваючи для них свої доми. Бо нема досить матеріялу для будування для усіх них нових приміщень.

Щоби зопобігти бракови помешкань Мешкальна Аґенція звертається з потрійним закликом до населення дотичних районів:

1. Щоби домовласники наймали военним робітникам та їх родинам всі порожні доми, помешкання, кімнати, що є відповідними для замешкання без особливого направлення та вживання матеріялів, потрібних для военної продукції.

2. Щоби власники інших будівель, що не є відповідними для негайного, повного використання, переробляли їх на житлові помешкання за свої власні гроші, або за допомогою якоїсь фінансової установи.

3. Якщо власник не може, або не хоче того зробити, то Мешкальна Аґенція пропонує взяти в аренду ті доми чи інші забудовання від імени уряду і переробити їх за державні гроші. Плян арендування відноситься до „особливо критичних" районів. Згідно з тим пляном управляє і утримує маєток Позичкова Корпорація Домовласників. Вона перебирає морґіч і плачення податків згідно з умовами аренди і також виплачує власникові чистий прибуток на основі попередньої умови.

Одначе мешкальна справа не може бути розвязана успішно без співпраці населення дотичних місцевостей. Це значить, співпраці всіх громадян, не тільки власників домів, чи тих, хто має їх під контролею, хоч, звичайно, вони можуть дати найбільшу безпосередню співпрацю. Інші можуть підбадьорити також своєю працею та своїм впливом та викликати загальне розуміння справи цілою громадою.

В тих особливо критичних районах Краєва Мешкальна Аґенція встановила Военні Мешкальні Центри, які провадить за порадами і співпрацею Военних Мешкальних Комітетів. В склад цих останніх входять представники місцевого уряду та ріжних громадських та інших приватних орґанізацій, з ріжними поглядами на мешкальну справу. Ця співпраця місцевих людей допомагає пристосувати справу помешкань военним робітникам відповідно до засобів, потреб, умов тої громади.

Головні завдання Военного Мешкального Центра крім уділення інформацій є такі:

1. Списувати всі незаняті помешкання, доми, кімнати, що можуть бути до розпорядимости военних робітників.

2. Вказувати прибуваючим робітникам де можуть дістати відповідні помешкання.

3. Заохочувати громади, щоби вирішували мешкальну справу іншими можливими способами, відповідно до місцевих умов.

3. Робити пляни приняття „военних гостей" та їх розміщення без вживання критичних матеріялів.

131 ДНІВ НА ТРАТВІ

До Майємі, в Флориді, прибув оноді з Бразилії 26-літній китаєць Пун Лим, котрий був на одному британійському кораблі, що його бомбардували торпедою німці, а потім перебув 131 днів на тратві на повному морю.

Торпедування мало місце 22. листопада 1942 року. Плив він тоді британійським торговельним кораблем по Атлянтику, на котрому він служив послугачем. Як корабель потонув, він не втікав з нього, але з китайським спокоєм ждав своєї долі. Надійшла хвиля й змела його з чердаку в воду, а потім сама загнала його на тратву, на котрій не було ні одної людини. Від затоплення його корабля він і не бачив живої людини, поки його не вирятували. Не мав на собі ніякого одіння, з виїмком блюзи. На тратві була деяка пожива, котра вистачила йому на 55 днів. Припас води вистарчив йому на 65 днів, бо дощі перепадали часто й він вживав припасу ощадно.

Коли вийшла їда, він став рятуватися ловлею риби. До цього він уживав закривленого цьвяха, а за першу приману вжив блискучої пружини, винятої з електричної лямпки. Піймавши цими причандалами меншу рибу, він її вжив для ловлі більшої. З часом він ловив риби й по 50 фунтів ваги. Своїй зручности в ловлі риби він завдячує удержання себе при життю.

Семого дня його плавби на тратві він побачив корабель, але корабель видно не бачив його. Час від часу він бачив над собою літаки. Він відносився спокійно до того, що вони його не зочили. Для заспокоєння свого почуття самітности, він співав собі китайські народні пісоньки.

Мав він одначе деякі клопоти зо своїм здоровлям. Він почував завороти голови, раз навіть сильну горячку й почуття порожнечі в шлунку. Раз він випав з тратви в воду, але без труду вдерся на неї назад.

У цей спосіб минали дні за днями, скінчився рік 1942. та пішли місяці 1943. року. Аж по скінченню трьох місяців нового року виловили його рибаки коло берега Бразилії. В цей спосіб Пун Лим побив усякий рекорд побуту на тратві, бо Бейзил Ізі з Савт Бері, в Месечусетс, і два голяндці перебули на тратві „всего" 83, тоді як Лим перебув 131 днів.

Коли в три дні після того, як його витягнули на рибацький човен, рибаки приплили до бразилійського порту, Лим ще почував завороти голови, але він вийшов на беріг власними силами. Його забрали до шпиталя, на лікування, яке властиво обмежувалося до відпочинку. Виздоровівши, він вернувся до Америки, де знову готов вибратися в нову дорогу, дарма, що вона може теж покінчитися довгою, самітною й безцільною подорожею, від якої людину береться аж заворот голови.

ТАРЗАН, ч. 776. Мент небезпеки.



Моряки підводного човна аж ревіли зо сміху, почувши від Тарзана, що вони є його бранцями.



Потім вони спокійно вернулися до своїх занять, не звертаючи дальшої уваги на божевільного дивака.



Тепер командант зочив через періскоп кружляк, і дав приказ субмарині маневрувати на позицію.



Потім прийшов приказ: „Обслуга торпеди! Готуйтеся!"